

ZÁTĚŽOVÉ TESTY BANKOVNÍHO SEKTORU ČR LISTOPAD

Samostatný odbor finanční stability

2016

SHRNUTÍ

Výsledky zátěžových testů bankovního sektoru v ČR, které byly provedeny na datech ke konci třetího čtvrtletí 2016, potvrzují dostatečnou odolnost bankovního sektoru vůči případným nepříznivým šokům. Kapitálová vybavenost celého odvětví by zůstala výrazně nad 8% regulačním minimem i v zátěžovém scénáři, který předpokládá silný pokles ekonomické aktivity v ČR i zahraničí. Hlavním zdrojem odolnosti sektoru je jeho vysoký celkový kapitálový poměr, který ke konci září 2016 dosahoval 17,7 %, a stávající robustní ziskovost.

1. ÚVOD

Česká národní banka pravidelně hodnotí prostřednictvím zátěžových testů dopady výrazně nepříznivých scénářů budoucího vývoje ekonomiky na domácí bankovní sektor. Tento dokument prezentuje výsledky listopadových zátěžových testů, které byly provedeny na datech k 30. 9. 2016 a zaměřují se na horizont následujících tří let. Při hodnocení odolnosti byl testován dopad budoucího ekonomického vývoje reprezentovaného jedním základním a jedním zátěžovým scénářem na vybrané proměnné charakterizující zdraví bankovního sektoru.

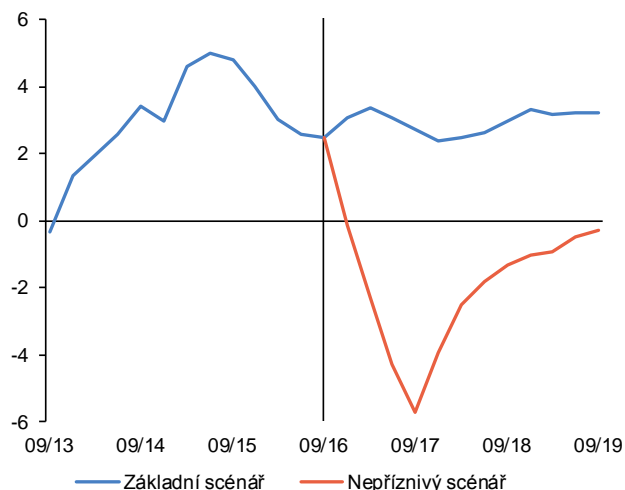
2. MAKROEKONOMICKÉ SCÉNÁŘE

Základní scénář je založen na listopadové makroekonomické prognóze ČNB zveřejněné ve Zprávě o inflaci IV/2016 a v letošním roce předpokládá růst ekonomické aktivity o 2,8 %. V příštích dvou letech setrvá růst HDP na obdobných tempech. Bude docházet ke zvyšování investic, zároveň však bude působit přechodné zpomalení zahraniční poptávky a posléze i méně uvolněné měnové podmínky po ukončení kurzového závazku ČNB. Současně s pokračujícím růstem ekonomiky zrychluje dynamika mezd a obecná nezaměstnanost klesá na horizontu scénáře jen mírně. Celková inflace se zvýší ze svých současných nízkých hodnot a koncem roku 2017 dosáhne 2% inflačního cíle, v roce 2018 pak bude mírně nad ním. S prognózou je konzistentní stabilita tržních úrokových sazeb na stávající velmi nízké úrovni do poloviny roku 2017 a jejich nárůst od druhé poloviny roku 2017. Prognóza rovněž předpokládá používání kurzu jako nástroje měnové politiky do poloviny roku 2017.

Nepříznivý scénář předpokládá výrazný pokles ekonomické aktivity v Evropě. Z důvodu poklesu zahraniční poptávky se česká ekonomika dostává opět do recese, což způsobí návrat pesimistických očekávání soukromého sektoru ohledně dalšího ekonomického vývoje a obnovení odkládání spotřeby domácností a investic podniků. Kombinace útlumu zahraniční a posléze i domácí poptávky zapříčiní citelný propad ekonomické aktivity v ČR a způsobí recesi ve tvaru „V“. Zároveň se naplní scénář dluhové deflace, kdy z důvodu poklesu ekonomické aktivity, nárůstu nezaměstnanosti a poklesu mezd dochází vlivem cenové deflace k reálnému nárůstu dluhu soukromého sektoru. Nepříznivá ekonomická situace vede k postupnému vyčerpání finančních zdrojů domácností i nefinančních podniků, což v kombinaci s růstem reálného zadlužení zapříčiní výrazné zhoršení schopnosti splácet závazky. Potíže v reálné ekonomice dopadají posléze i na finanční sektor, který zaznamená značné úvěrové ztráty doprovázené citelným poklesem zisků. Měnová politika zůstává uvolněná, tříměsíční sazba PRIBOR setrvává na velmi nízké úrovni na celém horizontu testů a měnový kurz razantně oslabuje. Dlouhodobé výnosy dluhopisů však skokově vzrostou z titulu nárůstu globální averze k riziku a přehodnocení kvality některých aktiv. Banky současně zpřísní pohled na úvěrové riziko a zvýší rizikové přírážky k úrokovým sazbám na nové úvěry, které i vlivem nárůstu dlouhodobých úrokových sazeb přejdou na výrazně vyšší úroveň. Růst dluhové služby spojený s tímto vývojem spolu s dalšími dopady recese zvýší míru defaultu u úvěrů domácnostem a u úvěrů nefinančním podnikům.

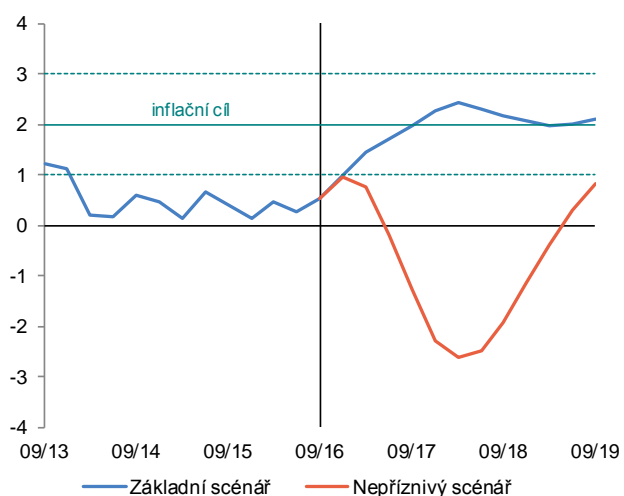
Vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů *Základního scénáře* i zátěžového *Nepříznivého scénáře* zachycují Grafy 1 až 4.

Graf 1
Alternativní scénáře: vývoj růstu reálného HDP
(meziročně v %)

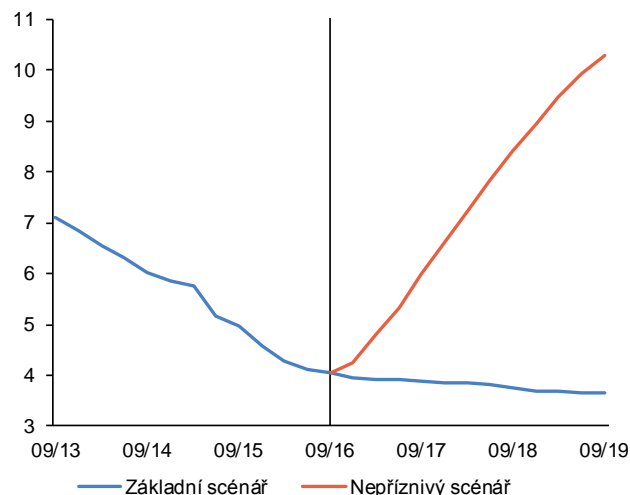
Pramen: ČNB

Graf 3
Alternativní scénáře: vývoj celkové inflace
(meziročně v %)

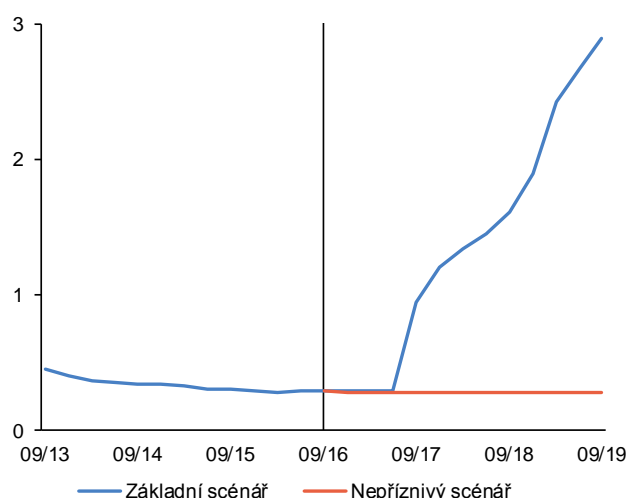
Pramen: ČNB

Graf 2
Alternativní scénáře: vývoj míry nezaměstnanosti
(v %)

Pramen: ČNB

Graf 4
Alternativní scénáře: vývoj 3M PRIBOR
(v %)

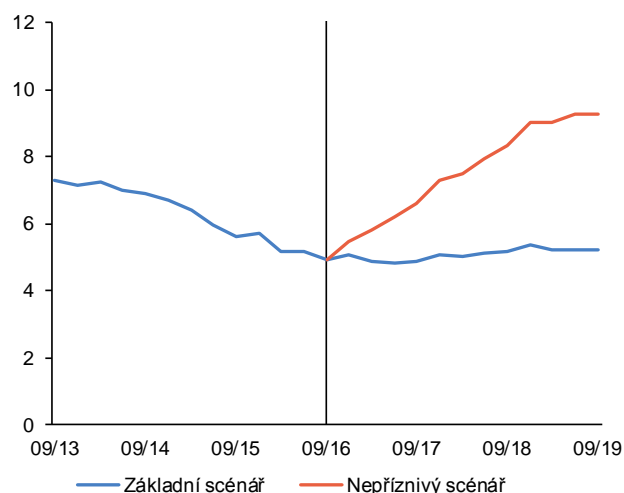
Pramen: ČNB

3. DOPAD MAKROEKONOMICKÝCH SCÉNÁŘŮ NA BANKOVNÍ SEKTOR

Nejvýznamnějším rizikem v českém bankovním sektoru je úvěrové riziko, které lze kvantifikovat vývojem podílu úvěrů se selháním (NPL, Non-Performing Loans) na úvěrech celkem. Tento podíl v rámci *Základního scénáře* v letech 2018–2019 mírně roste, a to jak pro sektor nefinančních podniků, tak domácností (Grafy 5 a 6).

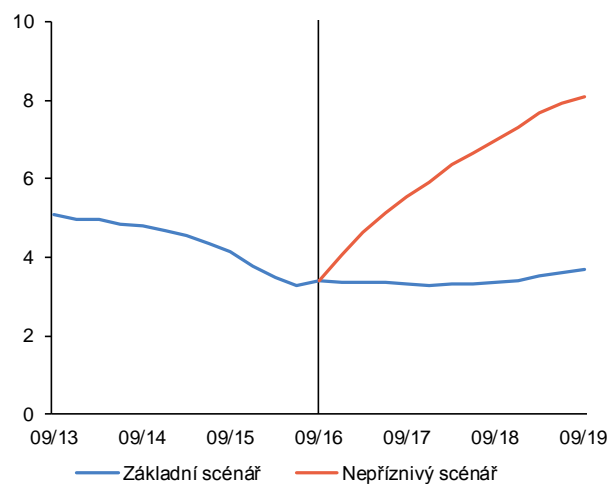
V *Nepříznivém scénáři* by se kombinace propadu ekonomické aktivity, zvýšené nezaměstnanosti a poklesu reálných mezd odrazila ve znatelném růstu úvěrového rizika vyvolaném zvýšením míry defaultu v sektoru nefinančních podniků i domácností. Podíl i absolutní výše NPL by se oproti *Základnímu scénáři* pohybovaly na výrazně vyšších úrovních. Banky by pak musely vytvářet odpovídající objem opravných položek s nepříznivým dopadem do jejich ziskovosti.

Graf 5
Vývoj podílu úvěrů se selháním: nefinanční podniky
(v %)

Pramen: ČNB

Graf 6
Vývoj podílu úvěrů se selháním: obyvatelstvo
(v %)

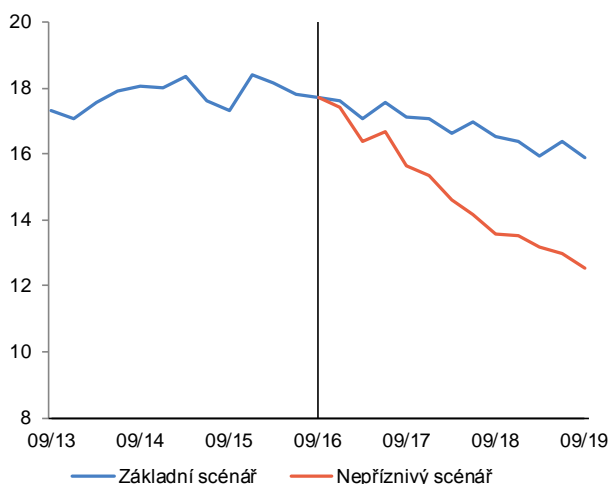

Pramen: ČNB

Důležitý předpoklad zátěžových testů se týká vývoje provozního zisku bank, protože ten slouží jako první „polštář“ pro pokrytí případných ztrát bankovního sektoru. *Základní scénář* předpokládá mírný pokles tvorby provozního zisku z důvodu přetrvávající vysoké konkurence ve všech segmentech trhu, která spolu s prostředím nízkých úrokových sazeb vede k poklesu úrokových i poplatkových zisků, a to i přes předpokládané oživení úvěrové aktivity. V rámci *Nepříznivého scénáře* dochází k výraznému propadu provozních zisků, které by na horizontu testů byly oproti roku 2015 nižší o zhruba 40 %.

Ačkoli je bankovní sektor oslaben nižší ziskovostí a v *Nepříznivém scénáři* zasažen vysokými úvěrovými ztrátami, zůstává jako celek stabilní v obou scénářích a jeho agregovaný celkový kapitálový poměr se vždy pohybuje nad regulačním minimem 8 % s dostatečnou rezervou (Graf 7). Tohoto výsledku je dosaženo i navzdory konzervativnímu nastavení řady předpokladů zátěžových testů. Základem stability bankovního sektoru je jeho vysoký celkový kapitálový poměr, který ke konci 3. čtvrtletí roku 2016 činil 17,7 %, a stávající robustní ziskovost.

Graf 7
Vývoj celkového kapitálového poměru
 (v %)

Pramen: ČNB, výpočty ČNB

I přes vysokou odolnost sektoru jako celku by se v *Základním scénáři* dostala jedna banka do situace nedostatečného kapitálového poměru, což do budoucna znamená úpravu jejího obchodního modelu¹ či potřebu doplnění kapitálu o zhruba 0,4 mld. Kč (0,01 % HDP).

V případě *Nepříznivého scénáře* se sektor jako celek dostává do ztráty z hospodaření, která významně snižuje hodnotu jeho regulatorního kapitálu a agregovaný celkový kapitálový poměr klesá pod 13 %. Do situace nesplnění požadavku na minimální výši celkového kapitálového poměru (8 %) by se v tomto scénáři dostalo celkem osm bank (reprezentujících zhruba 13,5 % aktiv sektoru). Ke konci testovaného období by naplnění požadavku minimální kapitálové vybavenosti u všech bank se sídlem v ČR (tj. bez poboček zahraničních bank) vyžadovalo navýšení kapitálu o zhruba 8,6 mld. Kč (tj. cca 0,2 % HDP). Z hlediska velikosti sektoru se nejedná o hodnotu, která by mohla výrazně ohrozit jeho stabilitu.

¹ Banka se do situace nedostatečného kapitálového poměru může dostat i z toho důvodu, že metodika zátěžových testů hodnotí její obchodní model z dlouhodobějšího hlediska jako neudržitelný, i když tomu tak být nemusí. Důvodem je, že tato metodika vychází z modelu univerzální banky a u specializovaných bankovních institucí nemusí být zcela přesná. ČNB proto u jednotlivých institucí hodnotí výsledky testu s ohledem na jejich specifické charakteristiky.